

established in
2016

MAS JOURNAL of Applied Sciences

ISSN 2757-5675

DOI: <http://dx.doi.org/10.52520/masjaps.123>

Araştırma Makalesi

Hemşirelik Öğrencilerinin Kariyer Seçiminde Aile Etkisinin Değerlendirilmesi

Serpil ÖZCAN^{1*}, Ayşegül SARIOĞLU KEMER²¹Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelikte Yönetim Anabilim Dalı²Trabzon Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü

*Sorumlu yazar: serpilozcan85@hotmail.com

Geliş Tarihi: 19.03.2021

Kabul Tarihi: 29.04.2021

Özet

Araştırma öğrenci hemşirelerin kariyer seçiminde ailelerinin etkisini ve bunları etkileyen faktörleri değerlendirmek amacıyla tanımlayıcı tasarımda gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini 2018-2019 eğitim öğretim yılının bahar yarıyılında Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesinde öğrenim görmekte olan 1218 hemşirelik öğrencisi oluşturdu. Örneklemi ise araştırma kriterlerine uyan ve olasılıklı örneklem yönteminden basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen 452 hemşirelik öğrencisi oluşturdu. Araştırma verileri "Tanıtıcı Bilgi Formu" ve "Kariyer Seçiminde Aile Etkisi Ölçeği" ile toplandı. Hemşirelik öğrencilerinden annesi ve babası üniversite mezunu olanların, babası emekli olanların ve kariyer planı olmayanların, kariyer seçimlerinde ailelerinin etkisinin daha yüksek olduğu tespit edildi ($p<0.05$). Öğrencilerin kariyer seçimlerinde ailelerinin etkisinin yüksek olduğu (75.80 ± 10.83) belirlendi. Öğrenciler kariyer seçiminde aile etkisi ölçeğinin alt boyutlarından Bilgi Desteği' ni 29.51 ± 6.62 , Finansal Desteği 22.30 ± 4.51 ortalamayla, Aile Beklentileri' ni 10.78 ± 4.09 ortalamayla, Değer ve İnançları 9.93 ± 3.15 ortalamayla puanladı. Araştırma sonuçları, hemşirelik öğrencilerinin kariyer seçimlerinde ailelerinin etkisinin fazla olduğunu göstermektedir. Ayrıca sonuçlar, hemşirelik öğrencilerinin anne ve babalarının eğitim seviyelerinin arttıkça kariyer seçimleri üzerinde daha çok etkileri olduğunu göstermektedir. Özellikle emekli olan babaların, çocuklarının kariyerleri üzerinde daha çok etkisi olduğu görülmektedir. Bunun yanında gelecekte herhangi bir kariyer planı yapmamış olan öğrenciler üzerinde ailelerinin kariyer yönlendirmesi konusunda etkisi de fazladır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, hemşirelik öğrencisi, kariyer seçimi, aile etkisi

Evaluation of Family Influence On Career Choice of Nursing Students

Abstract

The research was carried out in a descriptive design in order to evaluate the influence of their families on the career choice of student nurses and the factors affecting them. The population of the research consisted of 1218 nursing students studying at Atatürk University Faculty of Nursing in the spring semester of the 2018-2019 academic year. The sample consisted of 452 nursing students who met the research criteria and were selected from the probability sampling method by simple random sampling method. The research data were collected with the "Introductory Information Form" and the "Family Influence Scale on Career Choice". It was found that %52 % of the students who participated in the study were between the ages of 20-33, 32.2% are first-year students, 77.4% are girls, 28.3% live in a big city, 40.7% have 1-3 siblings, mothers of 46.5% are primary school graduates, fathers of 35.6% are primary school graduates, 88.1% mothers are unemployed, 65.3% fathers are working, 83.8% have a medium family income, 61.9% chose the nursing department willingly, and 78.1% had a career plan for the future. It was found that among the nursing students, those whose mothers and fathers are university graduates, whose fathers are retired, and who do not have a career plan, have a higher influence on their career choices ($p<0.05$). It was found that the influence of the families of the students in their career choices was high (75.80 ± 10.83). Students scored Information Support with an average of 29.51 ± 6.62 , Financial Support with an average of 22.30 ± 4.51 , Family Expectations with an average of 10.78 ± 4.09 , and Values and Beliefs with an average of 9.93 ± 3.15 , which is one of the sub-dimensions of the scale of family influence on career choice. The results of the research show that as the education level of the mothers and fathers of nursing students increases, they have more effects on their career choices. It is seen that especially retired fathers have more influence on their children's careers. In addition, students who have not made any career plans in the future have a great influence on the career orientation of their families.

Keywords: Nursing, nursing student, career choice, family influence

GİRİŞ

Bireyin üyesi olduğu meslek grubunda ya da yerine getirdiği iş sorumluluklarında üst düzey bilgi, beceri ve motivasyonla ilerleme kaydetmesi kariyer olarak tanımlanmaktadır. Başka bir bakış açısına göre ise, özellikle çalışma yaşamında gereken başarının elde edilmesi için takip edilen süreçler, kullanılan araçlar, kazanılan beceriler ve yetkinlikler de kariyer olarak yorumlanmaktadır (Erdoğan ve Taşar, 2019; Bircan ve Erdoğan, 2020). İnsanın hayatında önemli ve uzun bir zaman dilimini oluşturan kariyer dönemi erken yaşlarda yapılan seçimlerle şekillenmektedir. Bu nedenle kariyer planlaması genellikle küçük yaşlarda yapılmakta ve eğitim sürecine birey/aile/okul tarafından yön verilmektedir (Avcı ve Aysu, 2020; Söylemez ve Kaya, 2020). Bireylerin kariyer planlama sürecindeki ilk adımı kariyeri belirleme aşamasıdır. Bu aşamada kişi sosyal çevre, ebeveynle iletişim, toplumsal/ekonomik seviye, bireysel değerler/inançlar/normlar, geleceğe dair beklentiler, yapılan işin sağladığı fırsatlar gibi pek çok sosyal ve psikolojik faktörden etkilenmektedir (Karaarslan ve Altuntaş, 2016; Demir ve Çalık, 2017). Çevresel şartların değişimi, istihdam fırsatlarının daha zorlu hale gelmesi, bireylerden istenen becerilerin sayısında ve niteliğindeki artış kariyer gelişimini etkileyen güncel şartlardır. Kariyer sürecini yapılandırma bilgi/beceri alt yapısının olmasını ve hedef doğrultusunda hareket etmeyi gerektirir (Mohan Bursalı ve Bayrak Kök, 2018). Özellikle genç bireyler kariyer alanını belirleme, sürecini planlama ve geliştirme alanlarında rehberliğe ihtiyaç duyabilmektedir. Kariyer seçimi olarak da ifade edebileceğimiz kariyer belirleme süreci bireyin zor kararlar verdiği ve pek çok faktörün etkisinde kaldığı bir dönemdir. Bu zorlu deneyimde bireylerin kariyer alanına yönelik bilgisi, mevcut bilgi birikimi, potansiyel mesleğine duyduğu ilgi, beklediği tatmin düzeyi ve bireysel özellikleri kariyer kararı üzerinde etkili

olmaktadır (Kır ve Salkım Er, 2017; Erdoğan ve Taşar, 2019). Ebeveynler çocuklarının kariyer seçimlerinde büyük bir etkiye sahiptir. Ailelerin ekonomik, kültürel ve eğitim özellikleri çocuklarını hem olumlu hem olumsuz etkilemektedir. Örneğin ekonomik olarak güçlük yaşayan aile çocukları eğitim sonrasında hemen işe başlayabilecekleri kariyer alanlarına yönelmektedir (Bacanlı ve ark., 2018; Koçakoğlu ve Yalçın, 2020). Hemşirelik genel olarak olumlu değerlendirme yapılan kariyer alanları arasında yer almaktadır. Ailelerin hemşireliği istihdam açısından garanti bir meslek olarak algıladıkları ve çocuklarının ilgisini bu alana yönelttikleri belirtilmektedir. Ayrıca eğitim düzeyi yüksek olan ebeveynlerin çocuklarının hemşirelik mesleğini seçmeye karşı ilginin arttığı belirtilmektedir. Genç bireylerin hemşirelik alanına bilinçli ve istekli olarak katılımının sağlanması aile yönlendirmeleriyle daha kolay ve sağlam olarak ilerleyecektir (Can ve Taylı, 2014; Demir, 2020). Bu ihtiyaçtan hareketle hemşirelik öğrencilerinin kariyer seçiminde aile üyelerinin etkisini belirlemek oldukça önemli ve gereklidir.

YÖNTEM

Araştırma öğrenci hemşirelerin kariyer seçiminde ailelerinin etkisini ve bunları etkileyen faktörleri değerlendirmek amacıyla tanımlayıcı tasarımda gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini 2018-2019 eğitim öğretim yılının bahar yarıyılında Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesinde öğrenim görmekte olan 1218 hemşirelik öğrencisi oluşturdu. Örneklemini ise araştırma kriterlerine uyan ve olasılıklı örneklem yönteminden basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen 452 hemşirelik öğrencisi oluşturdu. Araştırma verileri “Tanıtıcı Bilgi Formu” ve “Kariyer Seçiminde Aile Etkisi Ölçeği” ile toplandı. Ölçeğin orijinali Fouad, Cotter, Fitzpatrick, Kantamneni, Carter ve Bernfeld tarafından 2010 yılında geliştirilmiş olup Özünlü ve Bacanlı tarafından 2015 yılında Türkçe’ye uyarlanmıştır. 21 maddeden oluşan 5’ li

likert tipinde ölçeğin, Bilgi desteği (8 madde), Finansal Destek (6 madde), Aile Beklentileri (4 madde) ve Değer ve İnançlar (3 madde) olmak üzere 4 alt boyutu bulunmaktadır. Ölçekte finansal destek alt boyutunda yer alan 10. ve 11. maddeler ters puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 21 en yüksek puan ise 105 olup, ölçekte alt boyutlara verilen yanıtlar

ortalama puan üzerinden değerlendirilmektedir. Ölçeğin tümü için güvenilirlik katsayısı. 77 olarak bulunmuş. Bu araştırmada ise ölçeğin tümü için güvenilirlik katsayısı. 74 olarak tespit edilmiştir. Toplanan veriler bilgisayar ortamında istatistik paket programı ile frekans ve yüzde dağılımı, tanımlayıcı istatistikler kullanılarak değerlendirilmiştir.

Tablo 1. Hemşirelik öğrencilerinin demografik özelliklerinin dağılımı (N:452)

Demografik özellikler	n	%	
Sınıf	1.sınıf	146	32.3
	2.sınıf	97	21.5
	3.sınıf	112	24.8
	4.sınıf	97	21.5
Yaş	17-20 yaş	217	48.0
	21-33 yaş	235	52.0
Cinsiyet	Kız	350	77.4
	Erkek	102	22.6
İkamet edilen yer	Köy	82	18.1
	İlçe	125	27.7
	Şehir	117	25.9
	Büyük şehir	128	28.3
Hemşirelik bölümünü isteyerek mi seçtiniz?	Evet	280	61.9
	Hayır	172	38.1
Kariyer planı var mı?	Evet	353	78.1
	Hayır	99	21.9
Kardeş sayısı	1-3	184	40.7
	3-5	168	37.2
	5 ve üstü	100	22.1
Anne eğitim durumu	Okur-yazar değil	116	25.7
	İlkokul	210	46.5
	Ortaokul	66	14.6
	Lise	47	10.4
	Üniversite	13	2.9
Baba eğitim durumu	Okur-yazar değil	25	5.5
	İlkokul	161	35.6
	Ortaokul	102	22.6
	Lise	106	23.5
	Üniversite	58	12.8
Anne çalışma durumu	Çalışıyor	54	11.9
	Çalışmıyor	398	88.1
	Emekli	0	0
Baba çalışma durumu	Çalışıyor	295	65.3
	Çalışmıyor	68	15.0
	Emekli	89	19.7
Aile gelir düzeyi	Düşük	50	11.1
	Orta	379	83.8
	Yüksek	23	5.1
Toplam	452	100	

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin %52 si 20-33 yaş aralığındadır, %32.2 nin 1.sınıf öğrencisi olduğu, %77.4 nün kız, %28.3 nün büyük şehirde yaşadığı, %40.7 nin 1-3 tane kardeşi olduğu, %46.5 nin annesinin ilkökul mezunu olduğu, %35.6

nın babasının ilkökul mezunu olduğu, % 88.1 nin annesinin çalışmıyor olduğu, % 65.3 nün babasının çalışıyor olduğu, % 83.8 nin aile gelirinin orta düzeyde olduğu, %61.9 nun hemşirelik bölümünü isteyerek seçtiği, %78.1 nin geleceğe yönelik bir kariyer planının olduğu tespit edildi.

Tablo 2. Kariyer Seçiminde Aile Etkisi Ölçeğinin Hemşirelik Öğrencilerinin Tanımlayıcı Özellikleri ile Karşılaştırılması

Tanımlayıcı Özellikler	n (452)	Bilgi Desteği Ort.±Sd	Finansal Destek Ort.±Sd	Aile Beklentileri Ort.±Sd	Değer ve İnançlar Ort.±Sd	Ölçek Toplam Ort.±Sd
Sınıf						
1. Sınıf	146	30.25±6.74	22.32±4.50	10.80±4.40	10.30±3.16	76.89±11.13
2. Sınıf	97	28.79±6.52	21.60±4.80	11.02±4.00	10.19±2.94	74.76±10.91
3. Sınıf	112	28.96±6.10	22.94±4.16	10.42±3.64	9.41±3.16	75.18±9.70
4. Sınıf	97	29.77±7.08	22.24±4.57	10.92±4.20	9.69±3.25	75.90±1.16
F		1.296	1.535	.429	2.113	.911
p		.275	.205	.732	.098	.435
Yaş						
17-20	217	29.93±6.67	22.08±4.72	10.70±4.20	10.23±3.12	76.16±10.94
21-33	235	29.13±6.57	22.51±4.31	10.85±4.00	9.65±3.15	75.46±10.73
t		1.274	-1.016	-.377	1.945	.688
p		.203	.310	.706	.052	.492
Cinsiyet						
Kız	350	30.02±6.52	22.68±4.67	10.31±4.00	9.95±3.12	76.30±10.55
Erkek	102	27.79±6.73	21.00±3.63	12.41±4.00	9.84±3.24	74.05±11.62
t		3.011	3.827	-4.663	.321	1.851
p		.003*	.000**	.000**	.748	.065
İkamet edilen yer						
Köy	82	27.79±5.61	21.07±3.87	11.54±4.15	9.89±2.69	73.24±10.33
İlçe	125	29.88±6.81	22.49±5.05	10.48±4.08	9.63±3.30	75.79±10.62
Şehir	117	29.90±5.70	22.33±4.43	10.43±3.94	10.11±3.11	76.15±9.82
Büyük şehir	128	29.91±7.65	22.89±4.29	10.91±4.16	10.07±3.30	77.12±12.00
F		2.281	2.865	1.514	.611	2.220
p		.079	.036*	.210	.608	.085
Hemşirelik bölümünü isteyerek mi seçtiniz?						
Evet	280	29.71±5.98	22.37±4.34	10.37±4.18	10.06±3.08	75.77±9.93
Hayır	172	29.19±7.57	22.19±4.78	11.45±3.86	9.71±3.25	75.83±12.18
t		.761	.405	-2.792	1.144	-.053
p		.447	.686	.006	.253	.958
Kariyer planı var mı?						
Evet	353	29.84±6.62	22.65±4.43	10.65±4.18	9.99±3.14	76.47±10.69
Hayır	99	28.33±6.52	21.07±4.59	11.24±3.74	9.69±3.18	73.39±11.04
t		2.019	3.114	-1.258	.838	2.516
p		.044	.002	.209	.403	.012

*p<.05 **p<.01

Tablo 3. Kariyer seçiminde aile etkisi ölçeğinin hemşirelik öğrencilerinin aile özellikleri ile karşılaştırılması

Tanımlayıcı Özellikler	Bilgi Desteği	Finansal Destek	Aile Beklentileri	Değer ve İnançlar	Ölçek Toplam	
n (452)	Ort.±Sd	Ort.±Sd	Ort.±Sd	Ort.±Sd	Ort.±Sd	
Kardeş sayısı						
1-3	184	30.36±6.52	23.14±4.88	10.44±4.36	9.71±3.28	77.12±11.27
3-5	168	29.20±6.84	22.12±4.39	10.81±4.09	9.95±3.13	75.34±10.55
5 ve üstü	100	28.48±6.31	21.08±3.64	11.37±3.50	10.29±2.91	74.13±10.25
F		2.933	7.164	1.683	1.076	2.733
p		.054	.001	.187	.342	.066
Anne eğitim durumu						
Okur-yazar değil	116	27.90±6.73	21.12±4.00	11.58±3.53	9.99±2.85	73.72±10.65
İlkokul	210	29.59±6.42	22.47±4.43	10.34±4.09	9.92±3.14	75.58±10.34
Ortaokul	66	31.25±6.20	23.09±4.61	10.53±4.73	10.19±3.44	78.39±11.37
Lise	47	29.40±7.07	22.87±5.24	10.76±4.00	9.53±3.54	76.04±11.59
Üniversite	13	34.30±5.61	24.15±5.20	12.15±4.81	9.61±3.06	83.76±9.65
χ^2_{kw}		20.719	15.232	8.478	1.385	16.561
p		.000**	.004	.076	.847	.002
Baba eğitim durumu						
Okur-yazar değil	25	28.12±7.42	19.96±4.20	11.80±4.52	10.28±3.04	72.60±12.95
İlkokul	161	28.73±5.76	21.70±3.95	10.56±3.74	9.99±2.84	74.18±9.28
Ortaokul	102	29.30±7.39	22.85±4.95	10.35±4.11	10.00±3.47	75.88±11.77
Lise	106	30.08±7.18	22.53±4.83	11.20±4.17	9.66±3.21	76.75±11.08
Üniversite	58	31.63±5.58	23.62±4.19	10.94±4.59	9.94±3.35	79.79±10.70
χ^2_{kw}		11.705	17.001	4.251	1.982	15.811
p		.020	.002	.373	.739	.003
Anne çalışma durumu						
Çalışıyor	54	30.05±7.49	23.31±4.98	10.64±4.58	9.90±3.65	77.37±12.18
Çalışmıyor	398	29.44±6.50	22.17±4.43	10.80±4.02	9.93±3.08	75.58±10.63
t		.635	1.751	-.262	-.060	1.135
p		.526	.081	.793	.952	.257
Baba çalışma durumu						
Çalışıyor	295	29.42±6.47	22.45±4.52	10.93±4.18	10.02±3.10	76.15±10.40
Çalışmıyor	68	28.66±6.25	19.76±4.39	10.39±3.75	10.17±3.12	71.60±11.73
Emekli	89	30.47±7.34	23.75±3.76	10.57±4.05	9.44±3.30	77.82±10.78
F		1.520	16.585	.632	1.367	6.994
p		.220	.000**	.532	.256	.001
Ailenin gelir düzeyi						
Düşük	50	28.32±5.96	20.06±3.59	11.78±4.24	10.00±3.60	72.60±11.73
Orta	379	29.62±6.59	22.51±4.51	10.69±4.05	9.98±3.02	76.15±10.38
Yüksek	23	30.30±8.31	23.78±4.87	10.04±4.29	8.91±4.03	76.95±14.80
χ^2_{kw}		3.659	16.845	3.411	2.006	3.917
p		.161	.000**	.182	.367	.141

*p<.05 **p<.01

Hemşirelik bölümünde okuyan erkek öğrencilerin ölçek toplam puanı ve tüm alt boyutlardaki puanları kız öğrencilerden düşük bulundu. Cinsiyet ile bilgi desteği (t=3.011 ve p=0.003), finansal destek (t=3,827; p=0,00) ve aile beklentileri (t=-4,663; p=0,00) alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edildi (p<0.05). Öğrencilerin yaşadığı yer ile finansal destek (f= 2,865; p=0,03) alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı

farklılık bulundu (p<0.005). Hemşirelik öğrencilerinin hemşireliği isteyerek seçme durumları ile aile beklentileri (t=-2.792; p=.006) alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulundu (p<0.005). Öğrencilerin bir kariyer planı olma durumu ile bilgi desteği (t= 2,019; p=0,04), finansal destek (t= 3,114; p=0,002) ve ölçek toplam puanı (t= 2,516; p=0,01) arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulundu (p<0.05). Hemşirelik öğrencilerinin kardeş

sayısı ile finansal destek ($f= 7,164$; $p=0,001$) alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulundu ($p<0.005$). Annenin eğitim durumu ve babanın eğitim durumu ile bilgi desteği ($x2kw=20.719$; $p=0,00$), ($x2kw=11,705$; $p=0,02$) finansal destek ($x2kw=15.232$; $p=0,004$), ($x2kw=17,001$ $p=0,002$) ve ölçek toplam puanı ($x2kw=16,561$; $p=0,002$), ($x2kw=15,811$; $p=0,003$) arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulundu ($p<0.005$). Hemşirelik öğrencilerinin babalarının çalışma durumu ile finansal

destek ($f=16.585$; $p= 0.000^{**}$) ve ölçek toplam puanı ($f=6.994$; $p=0.001$) arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulundu ($p<0.005$). Öğrencilerin aile geliri ile finansal destek ($x2kw=16,845$; $p=,000$) alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulundu ($p<0.05$). Öğrencilerin yaşı, sınıf düzeyi, ailesinin kaçınıcı çocuğu olduğu, annesinin çalışma durumu ile kariyer seçiminde aile etkisi ölçeği arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$).

Tablo 4. Hemşirelik öğrencilerinin kariyer seçiminde aile etkisi puan ortalamaları

Kariyer Seçiminde Aile Etkisi Ölçeği	Ort.±Sd
Bilgi Desteği	29.51±6.62
Finansal Destek	22.30±4.51
Aile Beklentileri	10.78±4.09
Değer ve İnançlar	9.93±3.15
Ölçek Toplam	75.80±10.83

Öğrenciler kariyer seçiminde aile etkisi ölçeğini toplam olarak 75.80 ± 10.83 ortalamayla, alt boyutlardan Bilgi Desteği 29.51 ± 6.62 , Finansal Desteği 22.30 ± 4.51 ortalamayla, Aile Beklentilerini 10.78 ± 4.09 ortalamayla, Değer ve İnançları 9.93 ± 3.15 ortalamayla puanladı.

TARTIŞMA

Hemşirelik öğrencilerinin kariyer seçimlerinde ailelerinin etkisini ve bunları etkileyen faktörlerin incelendiği bu araştırmada, öğrencilerin kariyer seçimlerinde ailelerinin etkisinin yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur (75.80 ± 10.83). Ailelerin öğrencilere, kariyer seçimlerinde en fazla bilgi desteği ile yön vermekte olduğu bulunmuştur (29.51 ± 6.62). Araştırma bulguları ile benzer şekilde öğrencilerin kariyer seçimlerinde ailelerinin etkisinin yüksek olduğu araştırmalar mevcuttur (Özpancar ve ark., 2008; Ünlü ve ark., 2008; Dal ve ark., 2009; Meddour ve ark., 2016; Alkaya ve ark., 2018; Ray ve ark., 2020) Bu durumun ailelerin hemşirelik mesleğine

bakış açıları veya meslekle ilgili bilgi düzeylerinin yeterli düzeyde olmasından kaynaklanıyor olabilir. Bu da ailelerin kariyer seçiminde öğrencileri mesleğe yönlendirme açısından olumlu sonuçlara sebep olmuş olabilir. Yapılan bazı araştırmalarda ise hemşirelik mesleğini seçmede aile etkisinin orta düzeyde veya düşük düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır (Özdemir ve Şahin, 2016; Zencir, 2016; Tosunöz ve ark., 2019; Olğun ve Adıbelli, 2020; Kahraman, 2020). Bu durum ailelerde meslek algılarının henüz olumlu yönde oluşmamasından veya hemşirelik mesleği ile ilgili yeterli düzeyde bilgiye sahip olmamalarından kaynaklanıyor olabilir. Araştırmada kız öğrencilerin kariyer seçimlerinde ailelerinin etkisinin daha yüksek düzeyde olduğu ve cinsiyet ile bilgi desteği, finansal destek ve aile beklentileri alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Araştırma bulgularına benzer şekilde kız öğrencilerin kariyer seçimlerinde erkek öğrencilerden daha fazla ailelerinin etkisinde kaldığı ayrıca aile beklentileri alt

boyutunu daha fazla puanla tamamladığı bir araştırma bulgusu mevcuttur (Kim ve ark., 2016). Bu durum araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun kız olmasından veya hemşirelik mesleğinin hala bayan mesleği olarak algılanması ve ailelerin bu yönde öğrencileri hemşirelik mesleğini seçmeye bilinçli bir şekilde yönlendirmelerinden kaynaklanıyor olabilir. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (83.8) orta gelir düzeyine sahip olduğundan aileleri atanma kolaylığı, iş bulma ve kolay meslek edinme açısından hemşirelik mesleğini avantajlı gördüğünden öğrencileri hemşirelik mesleğini tercih etme konusunda yönlendirmiş olabilir. Bunun yanında öğrencilerin aile beklentilerini karşılama yönünde bir kaygısı olduğundan, ailelerinin istediği mesleği seçmesi koşulu ile öğrenimlerine maddi destek sağlamaları veya çevrelerinde bu mesleği yapan kişiler olduğu için aileleri tarafından hemşirelik mesleğini tercih etmeye yönlendirilmiş olabilir. Araştırmada ikamet edilen yere göre finansal destek alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Ayrıca büyükşehirde yaşayan öğrencilerin kariyer seçiminde ailelerinin etkisinin daha yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur (77.12 ± 12.00). Bu durum büyük şehirlerde yaşam koşullarının daha zor olmasında ve ailelerin maddi olarak sıkıntı yaşamalarından kaynaklanıyor olabilir. Bundan dolayı mezun olunca kolay iş bulma ve maddi anlamda ailesine destek verme baskısıyla hemşirelik mesleğini seçmiş olabilirler. Bunun dışında öğrenciler, ailesinin maddi desteği ile öğrenimini sürdüreceklerinden onların istediği mesleği seçmek zorunda kalmış olabilirler. Araştırmada hemşirelik bölümünü isteyerek seçme durumu ile aile beklentileri alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Bu durum öğrencilerin ailelerinin beklentilerini karşılamak ve ailelerinin eğitim masraflarını karşıladığı için onların istediği kariyer seçimini yapmak istemelerinden kaynaklanıyor olabilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun kız olmasından ve ailelerinin hemşirelik mesleğinin onlar için daha uygun bir meslek olduğunu düşünmelerinden kaynaklanıyor olabilir. Araştırmada kariyer planı olma durumu ile bilgi desteği, finansal destek alt boyutları ve ölçek toplamı arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Bu durum ailelerin bilinçli olması ve hemşirelik mesleği hakkında bilgi sahibi olmasından dolayı kariyer seçimlerinde öğrencileri olumlu şekilde etkilemiş olmasından kaynaklanıyor olabilir. Çünkü araştırma bulgularında kariyer planının var mı sorusunda evet yanıtı veren öğrencilerin çoğunlukta olduğu (78.1) ve evet yanıtı veren öğrencilerin bilgi desteği, finansal destek alt boyutları ve ölçek toplamında puan ortalamalarının hayır diyenlere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu yüzden kariyer planı olan öğrencilerin hemşirelik mesleğini bilinçli bir şekilde tercih ettiği ve hemşirelik mesleğinde kariyer yapma isteklerinin olduğu düşünülebilir. Araştırmada kardeş sayısı ile finansal destek alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Bu durum ailelerin çocuklarının eğitim masraflarını üstlenmesinden kaynaklanıyor olabilir. Çünkü birden fazla öğrencinin masrafını üstlenen aileler verdikleri emeklerin karşılığını alabilmek adına atama kolaylığı ve iş bulma imkanlarının daha iyi olduğu meslekleri seçmeleri yönünde öğrencileri etkiliyor olabilirler. Araştırma bulgularından farklı olarak kardeş sayısının kariyer tercihlerinde hemşirelik mesleğini seçme yönünde etkili olmadığı sonucuna varılmış bir araştırma da mevcuttur (Pazarcıkcı ve Dilmen, 2019). Araştırmada anne ve babanın eğitim durumu ile bilgi desteği, finansal destek alt boyutları ve ölçek toplamı arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Araştırma bulgularına göre anne ve babanın eğitim seviyesi yükseldikçe öğrencilerin kariyer seçimlerinde daha etkili olduğu bulunmuştur. Araştırma bulgularına benzer

şekilde anne ve babanın eğitim durumunun öğrencilerin kariyer seçimlerinde oldukça etkili olduğunu gösteren araştırma bulguları mevcuttur (Maxwell, 2018; Y 2017 2). Bu beklendik bir durumdur. Çünkü anne ve babanın eğitim seviyesinin artması hemşirelik mesleğine bakış açılarını olumlu yönde etkilemiş olabilir ve meslek hakkından bilgi edinip öğrencileri bilinçli bir şekilde mesleği icra etmeleri yönünde desteklemiş olabilir. Bu bakış açısıyla mesleği tercih eden ve öğrenim gördüğü süre içerisinde pozitif duygularla mesleğine bağlanan kişiler ileride daha profesyonel bir şekilde mesleklerini icra eden hemşireler olarak yetişeceklerdir. Araştırma bulgularından farklı olarak anne veya babanın eğitim seviyesinin artmasıyla hemşirelik mesleğine yönelik olumsuz algılarının da arttığı ve öğrencilerin hemşirelik mesleğini seçme oranının da paralel olarak düştüğü sonucuna varılan araştırmalar mevcuttur (Yücel ve ark., 2011; Karadaş ve ark., 2017). Yapılan başka bir araştırma sonuçları ise babanın eğitim seviyesinin azalmasıyla öğrencilerin hemşirelik mesleğini seçme oranlarının arttığını göstermektedir (Öztunç ve Alparslan, 2008). Araştırmada babanın çalışma durumuna ile finansal destek ve ölçek toplamı arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Ayrıca emekli olan babaların öğrencilerin kariyer seçimlerinde daha fazla etkili olduğu bulunmuştur. Araştırma bulgularına benzer şekilde babaları düşük gelirli bir işe sahip olan öğrencilerin kariyer seçimlerinde kolay yoldan meslek sahibi olma ve iş bulma olasılığı daha yüksek olan mesleklere yönlendirdiği sonucuna varılan araştırmalar mevcuttur (Ray ve ark., 2020). Bu durum emekli babaların gelirlerinin azalması ve maddi imkanların yetersizliğinden, farklı bir bölümde ya da üniversitede öğrenim görürse eğitim masraflarını karşılayamayacak olmalarından kaynaklanıyor olabilir. Ayrıca araştırmaya katılanların çoğunluğun (88.1) annesinin çalışmadığı saptanmıştır. Bu durumda ailede eğitim masraflarını

karşılayan tek kişi baba olmuş olabilir. Bu yüzden babalar, hemşirelik mesleğini kolay iş bulma durumundan dolayı avantajlı görüp mezuniyet sonrası en kısa zamanda aile gelirine katkıda bulunabileceği düşüncesiyle tercih etmesi yönde etkilemiş olabilirler. Araştırmada aile gelir durumuna ile finansal destek alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Araştırma bulgularımızla benzer şekilde, ailenin gelir durumunun öğrencilerin kariyer yolculuğunda hemşirelik mesleğini veya diğer meslekleri tercih etme sebepleri arasında yer aldığı sonucuna varılmış araştırmalar mevcuttur (Özdelikara ve ark., 2016; Padovez-Cualheta ve ark., 2019; Ray ve ark., 2020). Araştırmada öğrencilerin çoğunluğu büyük şehirde yaşamakta ve yine çoğunluğu orta gelirli bir ailenin mensubu. Büyük şehirde yaşamak aile gelirini zorlamış olabilir. Bu yüzden aileler hemşirelik mesleğini maddi açıdan bir güvence olarak görüp iş bulma garantisinin yüksek olduğu düşünülerek meslek seçimi yönünde öğrencileri etkilemiş olabilirler. Bunun yanında yapılan bir araştırma da ise ailenin gelir düzeyinin öğrencilerin kariyer seçiminde etkili olmadığı sonucuna varılmıştır (Pazarcıkcı ve Dilmen, 2019).

SONUÇ

Hemşirelik öğrencilerin kariyer seçimlerinde ailelerinin etkisinin incelendiği bu araştırmada cinsiyetin kız olmasının, ikamet edilen yerin, hemşirelik bölümünü isteyerek seçmenin, öğrencilerin bir kariyer planının olmasının, kardeş sayısının, anne ve babanın eğitim durumunun, babanın çalışma durumunun ve aile gelir durumunun öğrencilerin kariyer seçiminde etkili olduğu bulunmuştur. Ayrıca anne ve babanın eğitim seviyesinin artmasının ve emekli olan babaların öğrencilerin kariyer seçimlerinde daha çok etkili olduğu sonucu bulunmuştur. Hemşirelik mesleğinin topluma tanıtılmasının yeterli düzeyde olması öğrencilerin ailelerinin mesleğe bilinçli bir şekilde yönlendirmelerine katkı sağlayabilir. Öğrencilerin kariyer

yolculuğunda hemşirelik mesleğini bilinçli ve istekli bir şekilde tercih etmeleri mesleğin profesyonel kimliğine olumlu yönde katkı sağlarken, ileride bu mesleği icra edecek öğrencilerin mesleki doyumlarını, motivasyonlarını artıracak ve bu sayede daha verimli bir şekilde hastalarına bakım verebilecektir.

KAYNAKLAR

- Alkaya, S. A., Yaman, Ş., Simones, J. 2018. Professional values and career choice of nursing students. *Nursing Ethics*, 25(2): 243-252.
- Avcı, P., Aysu, S. 2020. Meslek yüksekokulu öğrencilerinin kariyer planlama ve işe motivasyon algılarının belirlenmesi. *Akademik Bakış Dergisi, Özel Sayı (1)*: 298-318.
- Bacanlı, F., Yıldız Akyol, E., Kaynak, S., Özhan, M. 2018. Ergen-ebeveyn kariyer uyumu ölçeği'ni Türkçeye uyarlama çalışması. *Ege Eğitim Dergisi*, 19(2): 389-407.
- Bircan, H.M., Erdoğan, N. 2020. Kadın akademisyenlerin kariyer kimliği inşası: araştırma yapmak isteyen anne öğretim üyesi. *Journal of Economy Culture and Society, Özel Sayı (1)*: 177-206.
- Can, A., Taylı, A. 2014. Ortaokul öğrencilerinin kariyer gelişimlerinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2): 321-346.
- Dal, Ü., Arifoğlu, B.Ç., Razi, G.S. 2009. What factors influence students in their choice of nursing in North Cyprus?. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 1(1): 1924-1930.
- Demir, A. 2020. Aşırı ebeveynlik, ençoklamacı karar verme eğilimleri ve kariyer kararsızlığı ilişkisi: Sinop örneği. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(25): 1-14.
- Demir, B., Çalık, Y. 2017. Bireysel kariyer planlamasında etkili olan faktörler: Muş Alparslan Üniversitesi İİBF örneği. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Kış (3)*: 156-168.
- Erdoğan, N., Taşar, M. 2019. Fen bilimleri dersinde öğrencilerin kariyer farkındalığına yönelik motivasyon ve ilgi gelişimi: Bir öz-inceleme. *Ihlara Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(2): 244-273.
- Kahraman, F. 2020. Hemşirelik öğrencilerine verilen kariyer danışmanlığının kariyer kararsızlığı ve kariyer karar verme yetkinliği üzerine etkisi. İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı Doktora Tezi, Malatya.
- Karaarslan, M.H., Altuntaş, B. 2016. Kariyer tercihini etkileyen faktör düzeylerinin öneminin konjoint analizi ile belirlenmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(7): 1972-1988.
- Karadaş, A., Duran, S., Kaynak, S. 2017. Hemşirelik öğrencilerinin kariyer planlamaya yönelik görüşlerinin belirlenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(1): 1-8.
- Kır, A., Salkım Er, A. 2017. Organizasyonlarda kariyer planlaması ve kariyer engelleri. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, November, 14-23.
- Kim, S. Y., Ahn, T., Fouad, N. 2016. Family influence on Korean students' career decisions: A social cognitive perspective. *Journal of Career Assessment*, 24(3): 513-526.
- Koçakoğlu, M.G., Yalçın, S.B. 2020. Kariyer gelişim sürecinde aile. *International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 6(37): 1921-1929.
- Maxwell, K.B. 2018. High-Achieving, Non-First-Generation, Female, Undergraduate Student Views of Family Influence on Career Decisions. In *Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree Doctor of Philosophy Educational Leadership Doctoral dissertation*, Clemson University.
- Meddour, H., Abdo, A. A., Majid, A. H., Auf, M. A., Aman, A.M. 2016. Factors Affecting Career Choice Among Undergraduate Students in Universitas Indonesia. *International Journal of Economic Perspectives*, 10(4):630-644.
- Mohan Bursalı, Y., Bayrak Kök, S. 2018. İnsan kaynaklarında değişimin yeni yönelimi: kariyer yönetimi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5(3): 46-67.

- Olğun, S., Adıbelli, D. 2020. Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörler. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, (1): 55-60.
- Özdelikara, A., Ağaçdiken, S., Aydın, E. 2016. Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimi ve etkileyen faktörler. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, (2): 83-88.
- Özdemir, F. K., Şahin, Z. A. 2016. Hemşirelik bölümü birinci sınıf öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörler. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, (1): 28-32.
- Özpancar, N., Aydın, N., Akansel, N. 2008. Hemşirelik 1. sınıf öğrencilerinin hemşirelik mesleği ile ilgili görüşlerinin belirlenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 12(3): 9-17.
- Öztunç, G., Alparıslan, N. 2008. Lise son sınıfta okuyan kız öğrencilerin hemşirelik mesleğine ilişkin görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 15(1): 58-67.
- Padovez-Cualheta, L., Borges, C., Camargo, A., avares, L. 2019. An entrepreneurial career impacts on job and family satisfaction. *RAUSP Management Journal*, 54: 125-140.
- Pazarcıkçı, F., Dilmen, B. 2019. Hemşirelik Eğitimine Yeni Başlayan Öğrencilerin Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler ile Boyun Eğici Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 10(25): 599-611.
- Ray, A., Bala, P.K., Dasgupta, S.A., Srivastava, A. 2020. Understanding the factors influencing career choices in India: from the students' perspectives. *International Journal of Indian Culture and Business Management*, 20(2): 175-193.
- Söylemez, Ş., Kaya, Ş.D. 2020. Mesleki uygulama beklentilerinin kariyer motivasyonu üzerine etkisi: sağlık yönetimi bölümü öğrencilerine yönelik bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 11(28): 855-874.
- Tosunöz, İ.K., Eskimez, Z., Öztunç, G. 2019. Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimlerini etkileyen faktörler. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(2): 91-97.
- Ünlü, S., Özgür, G., Gümüş, A.B. 2008. Hemşirelik yüksekokulundaki öğrencilerin hemşirelik mesleği ve eğitimi ile ilgili görüş ve beklentileri. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 24(1): 43-56.
- Zencir, G. 2016. Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik tutumları ile hemşirelik tercihi arasındaki ilişki: Türkiye Örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(2): 30-37.